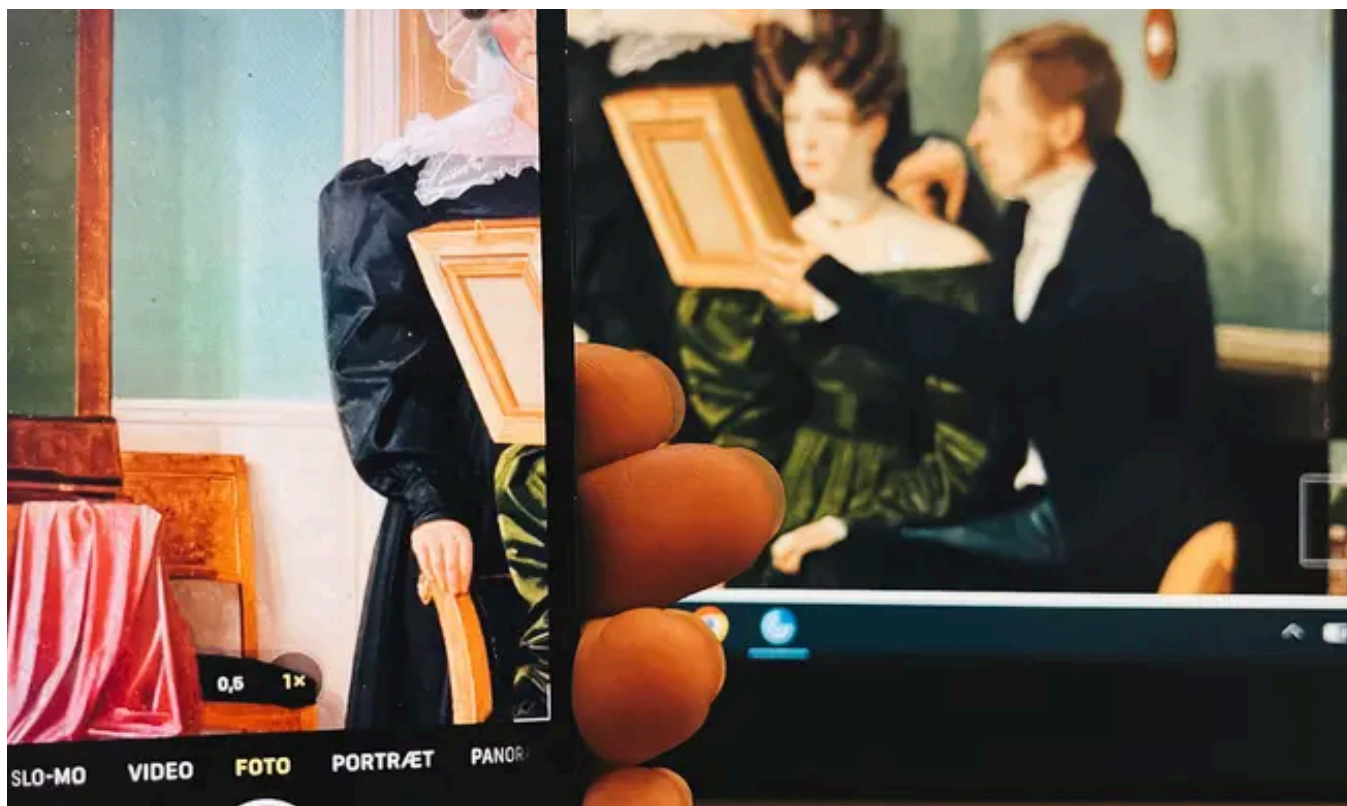




Dansk Guldalder

Formålet med forløbet er at lade eleverne undersøge kunsten fra den danske guldalder gennem forskellige materialer og digitale værktøjer, for herigennem at perspektivere historien til deres egen samtid.

Når I har afsluttet forløbet, har eleverne bl.a. arbejdet med:

- Automatdigt
- Postkort fra den danske guldalder
- Lydlandskaber
- Billedmanipulation og iscenesættelse

- Reels med udgangspunkt i et kunstværk

Kunstværker brugt i dette forløb

-  En dansk kyst. Motiv fra Kitnæs ved Roskilde Fjord af Johan Thomas Lundbye
-  Familien Raffenberg af Wilhelm Bendz
-  To stående modeller af Vilhelm Lundstrøm
-  Livshjulet. Januarbilledet af årstidssuiten af Asger Jorn
-  En såret dansk kriger af Elisabeth Jerichau Baumann
-  Et boelsted ved Lodskov nær Vognserup. Studie af Johan Thomas Lundbye
-  Et boelsted ved Lodskov nær Vognserup af Johan Thomas Lundbye



Udarbejdet af SMK Connect

Klassetrin

Udskoling

Fag

Dansk

Indhold

5 lektioner og 10 minutter

Maleri af Elisabeth Jerichau Baumann

En såret dansk kriger



Til fri brug

VÆRKTYPE

Maleri

TEKNIK

Olie på lærred

DATERING

1865

DIMENSIONER

1070 x 1425 mm (Netto)

Omsorg

En såret mand med et trist blik ligger i en blød og tryk seng, langt fra krigen. Han er soldat, og uniformen hænger ved siden af vinduet. En ung kvinde læser for ham. Er hun hans hustru, søster eller en sygeplejerske med omsorgen som sit virke? Deres hænder mødes, og maleriet er præget af stor ømhed, styrke, men også

skrøbelighed. Lethed og tyngde. Solen rammer vinduet, og små grene kaster skygger på gardinet. Det gennemsigtige glas og rosen, der snart visner.

Krig

Soldaten er hjemme fra krigen. Den 2. slesvigske krig i 1864, hvor Danmark led et stort nederlag til Østrig og Preussen. Maleren skildrer ikke den tapre landsoldat med bøgegrenen hævet højt og sejrrigt, men en skrøbelig, såret kriger. Mange af tidens kunstnere dyrkede det patriotiske og styrkelsen af national identitet.

Et andet blik

Elisabeth Jerichau Baumann, en af de få kvindelige kunstnere, der fik en reel karriere i 1800-tallet. Men hun havde svært ved at slå igennem i Danmark. Mange mente, at hendes kunst var for sødladen, for fremmed. Hun var tysk-polsk, og en kritiker sagde, at hendes malerier virkede uægte. Men med et nutidigt blik kan nærværet og omsorgen måske virke mere ægte end mange af guldalderens ellers idealiserede motiver?

Inspirationsord

- Krig
- Skrøbelighed
- Omsorg
- Blik
- Køn
- Relationer
- National identitet
- Guldalder

[Se mere om kunstneren i denne video.](#)

Øvelse

Automatdigt

🕒 10 minutter

Formål

At sætte ord på deres umiddelbare tankestrømme og "slippe kontrollen".

At åbne værket med deres egne ord.

At bidrage til flerstemmighed og flertydighed.

Sådan gør I

Uddel papir og blyanter og bed eleverne notere det ord, der allerførst falder dem ind, når de ser værket (kun ét ord!).

Lad eleverne kigge på værket.

Det er vigtigt, at eleverne ikke tænker over, hvad de skriver, men noterer deres ord ned så umiddelbart som muligt. Det er også vigtigt, at du venter med at forklare, hvad øvelsen handler om, da det ellers kan modarbejde øvelsens hensigt med at skabe "adgang til det ubevidste".

Når eleverne hver især har skrevet et ord, giver de deres papir videre til den, som står til højre for dem. På det papir de har fået i hånden, skal de igen skrive et ord. Når alle har skrevet et ord, rækkes papiret endnu engang videre.

For tredje gang skriver de et ord, som umiddelbart falder dem ind, mens de ser på kunstværket. Papiret rækkes igen til højre, således at alle nu har et ark, hvorpå der står tre ord, de ikke selv har skrevet.

Forklar baggrunden for øvelsen: At "automatdigt" var en reel arbejdsmetode, som surrealisterne brugte for at få adgang til det ubevidste og skabe nye betydninger – de var optaget af det tilfældige møde mellem ting, der normalt ikke hænger sammen. Øvelsen demonstrerer netop, hvordan tilfældige sammenstød af ord og indtryk kan skabe ny betydning.

Digtet læses op.

Opsamling

Undersøg digtet sammen. Er der nogle ord, der går igen? Er der modsætninger? Hvilke ordklasser er repræsenteret? Er der ord, der overrasker?

Diskuter hvad der opstår, når ord uden sammenhæng støder tilfældigt sammen i et automatdigt. Hvordan adskiller øvelsens arbejdsmetode sig fra elevernes normale måde at arbejde på?

Hvad synes de om resultatet, og hvilke muligheder giver det at arbejde med det ubevidste?



Kunstværker



Titel
To stående modeller

Kunstner
Vilhelm Lundstrøm



Titel
Livshjulet. Januarbilledet af årstidssuiten

Kunstner
Asger Jorn





Titel

Livshjulet. Januarbilledet af årstidssuiten

Kunstner

Asger Jorn



ISKAL BRUGE

- Et kunstværk
 - Papir
 - Blyanter
-

Opgave

Postkort

🕒 1 lektion



I denne opgave rejser eleverne ind i et værk fra perioden 1800-1900 og sender værket som postkort til en nær ven eller et familiemedlem. I postkortet beretter de om stedet, atmosfæren og de oplevelser, de har haft på "rejsen". Opgaven har til hensigt at styrke elevernes forestillingsevne og lader dem sanse værkets stemning og atmosfære, og med deres egne ord udvide fortællingen i værket.

En hilsen fra...

🕒 1 lektion

- Lad eleverne vælge et værk fra open.smk.dk fra perioden, som de synes godt om.
- De skal skrive 10 stikord ned, som de kommer til at tænke på, mens de kigger på værket.
- For at spare tid kan du på forhånd printe et udvalg af værker ud i A5 format, som de kan vælge imellem.
- Tal evt. om postkort-formatet og vis eksempler på et rigtigt postkort, som du måske engang har modtaget.
- Hvad vælger man at skrive? Hvad er det mest essentielle, når der er begrænset plads?

Fortæl eleverne

- Forestil dig, hvordan det er at være på det sted, du ser på billedet. Sæt særligt fokus på stedet og stemningen – hvordan du oplever den? Hvilke tanker gør du dig, lige dér og nu
- Udvælg nogle af stikordene, som du vil arbejde videre med. Skriv et postkort. Lav først en disposition, inden du skriver på det printede kort.
- Hjælp eleverne med at zoome ind på stemningen – fx ved brug af tillægsord. Sæt sanserne i spil.

Opsamling

- Overvej om I vil lave en fysisk postkasse i pap.
- Smid alle postkortene deri. Tag et par postkort frem i starten af timen de kommende par uger og læs dem op, så guldalderstemningen drysses henover (dansk)timerne i det næste stykke tid.

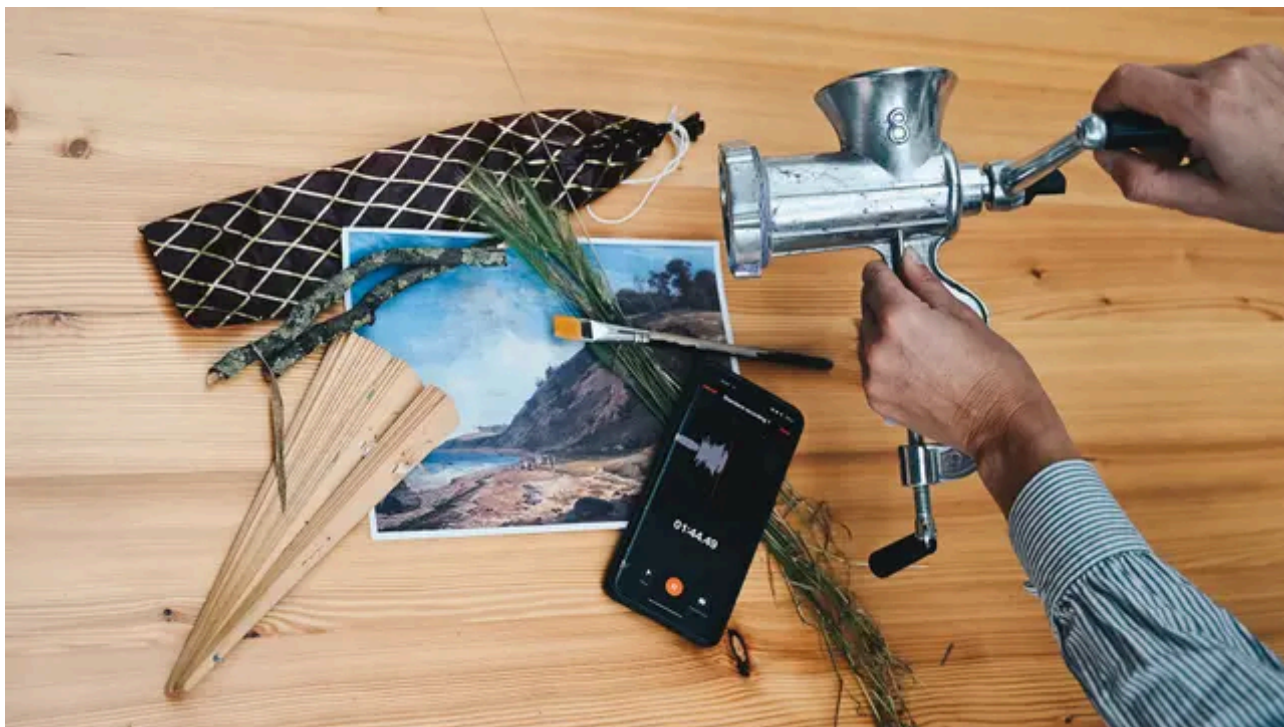
I SKAL BRUGE

- Eksempler på postkort
- Print af værker i A5 format
- Blyanter

Opgave

Lydlandskab

🕒 1 lektion



Vi kender lyden af bølger i havet, og grene der hvisler i vinden. Men hvordan lyder solens varme og pigers smil?

I denne opgave kan eleverne undersøge stemninger og fortællinger i et værk ved at eksperimentere med og skabe en lydside til værket. Opgaven har til hensigt at udvide værkforståelsen ved at aktivere elevernes sanser.

Hvordan lyder værket?

🕒 1 lektion

Eleverne går sammen i grupper på 4-5 elever.

Gruppen vælger et værk fra en specifik tidsperiode eller et tema, som de ønsker at arbejde med. For at spare tid kan du i forvejen lave et udvalg af værker fra [SMKs digitale samling](#), som grupperne kan vælge fra.

Lad eleverne 'træde ind i værket' og forestille sig, hvilke lyde de kan høre; f.eks. vinden, fuglefløjt, hestesko, snak, fodtrin, knirken, vasketøj, insekter osv.

Eleverne noterer 4-5 lyde, som de synes er spændende.

Udlevér arbejdsarket "Storyboard" og lad eleverne sammensætte rækkefølgen af deres valgte lyde. Hvilke lyde er kontinuerlige? Hvilke kommer og går? Er nogle lyde højere end andre?

Eleverne skal nu tilføje lyde til værket ved at lave deres egne lydspor.

Åbn [Skoletube](#) og find programmet [WeVideo](#). Her kan de både optage lyd selv eller bruge programmets bibliotek af lydeffekter. Der er også mulighed for at finde musik, som de synes passer til stemningen.

Husk at bede eleverne uploade deres kunstværk som baggrundsbillede, inden I eksporterer filerne. Lydlandskabet må maks. være 1 minut langt.

Opsamling

Lad eleverne præsentere deres arbejde for hinanden. Tal om, hvad tilføjelsen af lyd gør ved fortællingen eller oplevelsen af værket.

Se en guide til hvordan du bruger WeVideo [her](#).

I SKAL BRUGE

BILAG

- Kasse med forskellige materialer, som eleverne kan lave lyde med fx: papir, glas, plastik, noget rillet, grene, stof osv.
 - Computer med internet og mikrofon.
-

- Storyboard til Lydlandskab.pdf

Maleri af Johan Thomas Lundbye

Et boelsted ved Lodskov nær Vognserup. Studie



Til fri brug

VÆRKTYPE

Maleri

TEKNIK

Olie på papir, klæbet på
lærred

DATERING

1846

DIMENSIONER

235 x 335 mm (Netto)

At dyrke det nationale

Billedet er skabt i en tid, hvor de nationale strømninger tog et kraftigt opsving. Kunsthistoriker og professor på Kunstakademiet N.L. Høyen spillede en stor rolle, idet han opfordrede de unge kunstnere til at dyrke det nationale ved at rejse ud i landet og skildre det danske landskab.

Et studie

De unge kunstnere rejste væk fra hovedstaden med deres malekasser. Som noget nyt fik man maling på tube, og malerne kunne rykke ud af atelieret og male udendørs. Som titlen angiver, er maleriet et studie, en skitse af

et vildtvoksende landskab. Lundbye arbejdede med motivet i et helt år, inden han blev færdig med det endelige værk hjemme i atelieret.

Sammenligning

Når vi sammenligner skitsen med det endelige værk, kan vi tydeligt se, hvordan Lundbye har kræset for detaljerne. På skitsen fornemmer vi de grove penselstrøg, hvorimod overfladen nærmest virker fotografisk på det endelige værk. Lundbye har tilføjet farver og detaljer, der inviterer beskueren til at beundre det danske landskab med dets bevægelse, liv og himmel. Man kan sige, at Lundbye har lagt et filter henover virkeligheden for at forskønne og idyllisere det danske landskab.

Inspirationsord

- Dansk Guldalder
 - Landskab
 - Natur
 - lagttagelse
 - Skitse
 - Virkelighed
 - Penselstrøg
-

Maleri af Johan Thomas Lundbye

Et boelsted ved Lodskov nær Vognserup



Til fri brug

VÆRKTYPE

Maleri

TEKNIK

Olie på lærred

DATERING

1847

DIMENSIONER

710 x 930 mm (Netto)

Idyl

En lille grusvej inviterer os ind i en landlig scene. To svaler flyver rundt, en ko står og græsser, mens halen langsomt svinger frem og tilbage, og man kan næsten fornemme vinden i træets blade. Vi kan se den gyldne mark klar til høst, og røgen fra skorstenen vidner om liv på det lille landsted. Solen sender gyldne stråler over himlen, og alt synes at gå sin stille og harmoniske gang.

På Landet

Lundbye og hans kunstnerkolleger ville male romantiske landskaber og søgte derfor ud af byen. Man skulle tro, at den romantiske natur skulle være uberørt. Men i stedet opsøgte Lundbye bl.a. det kultiverede landbrugsland for her at finde den danske ånd. ”*Hvad jeg som Maler har sat som mit Livsmaal er: at male det kjære Danmark, med al den Simpelhed og Beskedenhed, som er saa characteristisk for det.*”

Den nationale selvforståelse

I samtiden mente man, at den danske nationalkarakter var formet af landskabets natur. Landskabsmaleriet var derfor en vigtig del af at opbygge en national selvforståelse, og tidens unge kunstnere skulle udtrykke en større ideologisk sag. De så intet i vejen for at ’sample’ forskellige dele af den danske natur og sammensætte dem på ny for at opnå det mest ideelle landskab.

Inspirationsord

- Idyl
 - Dansk Guldalder
 - Natur
 - National selvforståelse
 - Filter
 - Iscenesættelse
-

Opgave

Billedmanipulation

🕒 1 lektion



Tænk hvis man kunne spole tiden tilbage eller bringe personer fra fortiden til nutiden?

Eleverne skal nyfortolke et værk ved enten at iscenesætte sig selv i et guldaldermaleri eller integrere personer og motiver fra værket i deres nutidige (by)landskab, og dermed eksperimentere med fortælling og stemning.

Billedmanipulation

🕒 1 lektion

I grupper på 3-4 skal eleverne vælge et maleri fra guldalderen, enten med et landskab eller et bymotiv. For at spare tid kan du på forhånd udvælge kunstværker fra [SMKs digitale samling](#).

Iszenesættelse

- Med afsæt i det valgte værk, skal eleverne vælge at fotografere et sted eller dem selv. Bed eleverne tænke over hvordan værket og det, de fotograferer, skal spille sammen. Tal om betydningen af perspektiv, komposition, farver, kropssprog, mm.
- Eleverne skal nu enten selv indgå i kunstværket eller lade personerne/motiver fra kunstværket indgå i det (by)landskab de har fotograferet.
- Brug programmet *[Collage maker](#)* som kan findes på [Skoletube](#). Her kan eleverne uploade deres billeder, klippe ud, fjerne baggrunde og tilføje effekter. Du kan også bruge programmet *[Photopea](#)*, som er mere avanceret.
- Bed eleverne tænke over, hvilken fortælling/stemning der er i deres valgte kunstværk? Hvad ønsker de at tilføje/ændre ved kunstværket, som giver en ny og interessant vinkel på fortællingen/stemningen?

Opsamling

- Lad eleverne præsentere for hinanden. Tal om hvilke virkemidler eleverne benyttede og hvordan det har ændret det værk de valgte eller det sted de fotograferede.
- I kan perspektivere til guldalderkunstnerne, og diskutere om de manipulerede med virkeligheden dengang?
- I kan også tale om hvor og hvornår man manipulerer med billeder i dag – og hvorfor? Måske manipulerer eleverne selv med virkeligheden – i så fald på hvilke måder? Og hvorfor?

Se en guide til hvordan du bruger [Collage maker](#) og [Photopea](#).

I SKAL BRUGE

- Mobiltelefon der kan fotografere
- Computer med internetadgang

Kunstværker



Titel

En dansk kyst. Motiv fra Kitnæs ved Roskilde Fjord

Kunstner

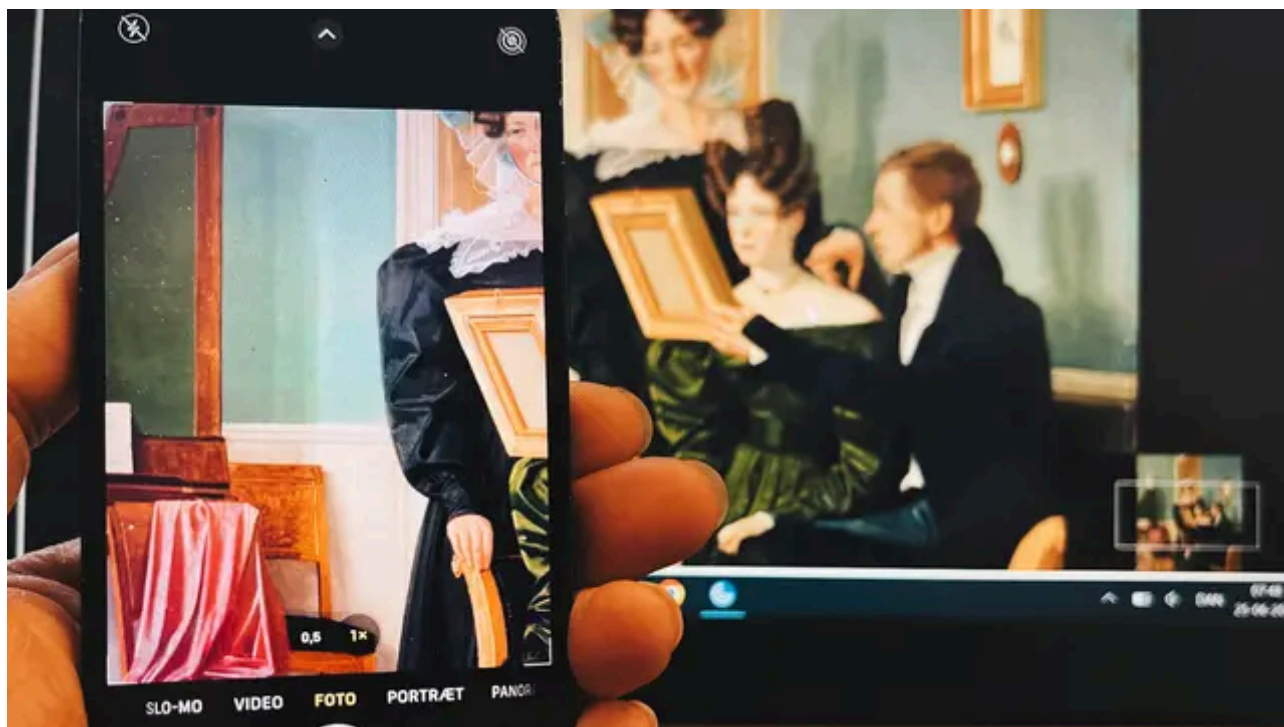
Johan Thomas Lundbye



Opgave

Video-parafrase

🕒 2 lektioner



Forestil dig at H.C. Andersen gik med kasket?

I denne opgave skal eleverne perspektivere til nutiden og lave en parafrase til et guldaldermaleri. I parafrasen skal eleverne iscenesætte sig selv med egne rekvisitter og give historien et moderne twist.

Videoproduktion

🕒 2 lektioner

Inspireret af reels og videoer fra sociale medier, skal eleverne producere videoparafraser over portrættet af Familien Raffenberg.

Storyboard

- Lad eleverne udfylde storyboardet, inden de går i gang med optagelsen (se bilag).
- Eleverne skal iscenesætte værket som en del af en fortælling i tre klip af 15 sekunder hver: Det første klip skal vise scenen, der finder sted lige før situationen i værket. I det næste klip skal de indtage positionerne fra værket og genskabe det. Det sidste klip skal vise, hvad der sker dernæst, dvs. forestille sig en slutning på fortællingen.
- De skal udvælge baggrundsmusik til hver scene, og de skal udskifte mindst tre genstande i værket til "moderne" genstande fra vores egen tid (det kan både være objekter, møbler og beklædning) og dermed se, hvordan de kan ændre værkets fortælling.

Optagelse

- Under bilag findes produktionsforløbet beskrevet i trin, som du kan printe ud og give til eleverne. Hjælp gerne eleverne med tidsplanen for, hvornår de skal gøre hvad.
- Eleverne skal bruge deres telefoner til at optage med. Herefter skal de åbne programmet WeVideo, som findes på Skoletube, hvor de uploader deres klip.
- I programmet kan de redigere videoerne og tilføje lydeffekter og musik.

Præsentation

- Lad eleverne præsentere deres videoer for hinanden.
- Saml op undervejs og spørg ind til elevernes til- og fravalg.
- Hvorfor udvalgte eleverne netop at udskifte de genstande? Hvad synes de, det gjorde for historien at iscenesætte den, netop der hvor de valgte? Var der noget særligt de blev inspireret af?
- I kan samle alle videoer til en slags familiealbum. Hvilke varianter af familiekonstellationer har I skabt? Var der noget, der gik igen, og noget som skilte sig særligt ud?

I SKAL BRUGE

- Telefon
- Print af storyboard
- Rekvisitter
- Kostumer

BILAG

- Storyboard.pdf

Kunstværker



Titel

Familien Raffenberg

Kunstner

Wilhelm Bendz



Om SMK Connect

SMK Connect gør den kunstneriske kulturarv levende og anvendelig for landets elever. Det sker via modulopbyggede, nøje tilrettelagte undervisningsforløb, der kan bruges direkte i underviserens planlægning.

Udgivet under CC BY-SA